

ВЕЛИКИ ПОНЕДЕЉАК

Свети Јован Дамаскин
Због љубави Он долази онима
који Га мрзе...

Видевши да се човек не покорави Његовој речи, ни заповестима, ни спасоносним поукама, Бог као да је рекао: „Ја морам, на самом делу, научити онога који не зна; ја морам постати човек и задобити врлине, како бих човека приближио њима. Ја морам бити видљив, како бих исцелио болесног; ја морам пронаћи изгубљену овцу и довести је у првобитну рајску постојбину. Али на који начин ћу је пронаћи, ако не будем видљив? Како ћу водити онога ко не може да види моје трагове?“ С тим циљем је Он постао човек, како би на самом делу (тј. Својим делима и страдањем) показао ономе који не зна како може остварити врлине; како би се ми, видевши Њега како из Очевиx недара силази на земљу ради нашег спасења, са радошћу узносили Њему са земље. Јер нико не може показати већу љубав, од те *да ко живот свој положи за пријатеље своје* (Јн 15,13). Дакле, Господ наш ради тога прима тело, како би се јавио на земљи и поживео са људима; ради тога прима душу, како би је положио за пријатеље Своје. Кажем: за пријатеље – али не оне који воле Њега, него оне које Он воли. Јер, иако смо ми Њега замрзели и одвратили се од Њега, служећи другоме, Он је у Својој љубави према нама остао непроменљив. Због те љубави, Он долази онима која га мрзе, прати у стопу оне који беже од Њега, и претичући их, не избличава их са строгошћу, не кажњава их бичем, него их лечи, као искусни лекар, не обазирјући се на сва оговарања, пљубања и ударце које трпи од људи који

су помахнитали умом. Хитајући да испије чашу смрти, за спасење читавог света, наш Искупитељ убрзо одлази на страдање, одлази желећи спасење човека, и не налази плодове. Ову бесплодност нам показује смоква (Мт 21,19). Ко је Овај који жели да окуси храну у раним јутарњим сатима? Цар, Господ, Учитељ. Зар је Он тако рано огладнео и пожелео храну у неприлично време? Па зашто је Он учио Своје ученике да посте и да побеђују страсти? Шта то значи? Господ наш, као што је усмено поучавао причама, тако је понекад и самим поступцима показивао приче. Ето Он, огладневши, прилази смокви. Смоква пак представља људски род. Плод смокве је сладак, али су груби и некорисни њени листови, и погодни само за сушење. Таква је и људска природа: како је од Бога предодређена да рађа најслађе плодове врлина, она, уместо тих плодова, почиње да рађа само грубе листове. Јер, шта може бити грубље од животних брига? Адам и Ева су некада били наги, и нису се стидели; били су наги, када су водили прост и невин живот; нису познавали никакве вештине, ни животне бригае, и нису им била потребна средства како би покрили своју телесну голотињу.

Него су се, будући телесно наги, покривали благодаћу Божијом; немајући вештаствену одећу, облачили су се одећом бесмртности, по мери приближавања Богу, кроз испуњавање Његове воље...

У ствари, груби листови смокве – то је наша природа, њена греховна дела! Тој смокви, тј. људској природи, пришао је Спаситељ, гладан, тражећи на њој најслађи плод – Богу најугодније врлине, посредством којих се извршава наше спасење. Али осим листова – осим горког греха и несрећа које од њега настају, Он ништа на њој није нашао. Из тог разлога Он јој и говори: „*Да никад више не буде од тебе рода до вијека* (Мт 21,19). Спасење није од човека, врлина није од људске силе. Ја ћу устројити спасење; дарујући васкрсење кроз Моја страдања, Ја ћу, заједно са тим, даровати и ослобођење од животне туге.“ Што је заиста и остварио.

Синаксар на Свети
и Велики Уторак

На свети и велики уторак чинимо спомен на (јеванђелску) причу о десет девојака. Господ наш Исус Христос говорио је овакве приче својим ученицима док је улазио у Јерусалим, пред своје страдање. Има и таквих прича које је Он упућивао Јудејцима. А причом о десет девојака Господ подстиче на милостињу, и уједно поучава све људе да спремно дочекају крај. Раније је Он много говорио ученицима о девствености и о ушкопљеницима. Девственост заслужује велико уважавање, јер је уистину велика, али да неко, чувајући једино туврлину, не би занемаривао и друге, пре свих милостињу, којом светле светиљке девствености, свето Јеванђеље казује ову причу. Пет девојака назива оно мудрим зато што су девствености придодале обилно и скупоцено уље милостиње, а пет осталих назива лудим зато што нису имале одговарајућу милостињу, иако је и њих такође одликовала девственост. Оне су луде управо зато што су испунивши веће пренебрегле мање, и стога се ни по чему не разликују од блудница: блуднице је победило тело, а њих – иметак. Кад је пролазила ноћ овог живота, све те девојке *задремаше и поспаше*, тј. умреше, јер се овде под сном подразумева смрт. А усред њиховог сна, *у поноћи, стаде вика*, отворише се врата, и оне што су се снабделе обиљем уља уђоше са жеником, а луде, које нису узеле довољно уља, почеше да га траже кад се пробудише. Иако су хтеле, мудре нису могле да дају (лудима од свог уља) јер беше време за само улажење (тј. у брачне одаје), и зато им одговорише:

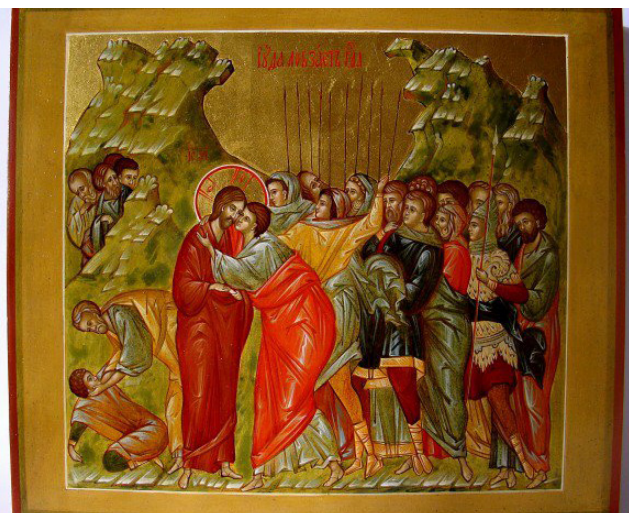
Да не би недостало и нама и вама, боље идите продавцима, тј. сиромашнима, и купите. Али то није изводљиво, јер, због смрти, више није могуће. То несумњиво показује и Аврам: у причи о богаташу и убогом Лазару он говори: Они који би хтјели одовуд к вама пријећи, не могу (Лк 16,26). И поред свега, луде девојке, које су дошле без светлости, вапију и ударају у врата: Господару, Господару! Отвори нам. Али сам Господ изговара онај страшни одговор: Одлазите, кажем вам, не познајем вас. Како ћете видети женика кад немате вино милостиње? Богоносни оци су, дакле, ставили овде причу о десет девојака да би нас научили да увек будемо будни и спремни да истинитог Женика дочекамо с добрим делима и првенствено с милостињом, јер не знамо дан и час краја, баш као што нас Јосиф својим примером учи да задобијамо целомудреност, а смоква да увек доносимо духовни плод. Који испуни једно, чак веће, а друго, нарочито милостињу, занемари, тај неће ући са Христом у вечни починак, него ће се посрамљен вратити назад, јер ничег нема жалоснијег и срамнијег од девствености коју је победила страст према богатству.

Жениче Христе, здружи нас с мудрим девојкама, придружи нас Твом изабраном стаду и помилуј нас. Амин.

Свети Инокентије Херсонски
Хришћанин брине о просвећењу ума

Осим главног савета о будности, ученици су из понуђене приче морали да разумеју још две нове и важне истине: а) да се долазак Месије уопште неће десити тако брзо, тако да и мудре, уморивши се на известан начин од чекања могу да се препусте сну, односно да не очекују младожењу у свако време; б) да врлина хришћанина мора бити усклађена са разумношћу и духовном просвећеношћу, као и то да глупост може да води у порок и разврат и да стога хришћанин мора да се брине о просвећењу свог ума и да бежи од сваке врсте незнања.

Свети Николај Жички
Грешнике нико тако
не оптужује као грешник!

У данашњим читањима, поукама и песмама Црква нам показује пример једне жене грешнице, која је са том вером у Сина Деве Марије примила спасење. Вама је свима познато како се то догодило. Ја ћу поновити причу укратко: Неки губави фарисеј позвао је Господа Исуса на ручак. Ту је био и Јуда. Кад су сели за трпезу наједном уђе у кућу једна жена, позната грешница из града. Донесе стакленицу скупоценог мира, зађе позади Исуса, распусти своје косе, клече и поче мирисом прати ноге Господње, мирисом и сузама прати, а косом отирати. Тада се јавише два господина за реч: губави домаћин и Јуда среброљубац.

Губави домаћин подругљиво рече у себи за Исуса: *да је он пророк знао би ко и каква га се жена дотиче; јер је грешница.*

А Јуда опет, ванбрачни син неке друге грешнице према предању оваплоћење среброљубне блудње свога рода и сам погружен у финансијске апетите свога племена - љутито узвикну: *зашто се ово миро не продаде за триста гроша и не даде сиромасима?* Тако су се, дакле, против покајане жене грешнице дигла два љута грешника: један фарисеј сав од греха губав телом и душом, и један издајник који је за 30 сребрника продао свога Учитеља.

Но од обојице ми добијамо по једно драгоценост сведочанство, од губавца

- да грешнике нико тако не оптужује као грешник, а од издајника - да је миро које је она грешница левала на ноге Исусове заиста било веома скупоцено. Стајало је триста гроша, по речима Јудиним. А Јуда је био вешт то проценити! Укоревши обојицу како ваља Господ се окрете уплаканој жени покајници и благо јој рече: *Опраштају ти се грјеси... Вјера твоја поможе ти; иди с миром* (Лука 7, 37; Јов. 12, 4). И устаде жена изнова рођена, чиста и светла као Ева пре греха; не више грешница но праведница, и не више жена него девојка, управо девица тек рођена Духом Господњим.

Свети Јован Златоуст
Слушајте сви који страдате
од Јудине болести!

Чак ни на вечери Исус није престајао да се стара о Јуди, него је до самог последњег дана разговарао с њим о томе, и мада Јуда није примао од Његових убеђивања никакву корист, Он је наставио да извршава своје дело. Тако и ми, знајући то, морамо, не клонувши духом, чинити све за заблуделе и лакомислене – убеђивати их, учити, тешити, храбрити, саветовати, макар немали никаквог успеха. И Христос је видео да се издајник није покајао, а ипак није престајао да се стара о њему, да га убеђује, да у њему подстакне страховања, да га сажалева, и увек је то чинио прикривено, а не отворено и јавно. Он је чак у самом тренутку издајства допустио да га пољуби. Но све је то за Јуду било бескорисно. Како је велико зло среброљубље! Оно је учинило Јуду крадљивцем светиње и издајником. Пажљиво саслушајте све ово, среброљупци, сви који страдате од Јудине болести, саслушајте и сачувајте себе од те страсти! Јер кад се онај који је живео са Христом, чинио чуда и служио се тако високим учењем, сурвао у такав бездан јер није био слободан од те болести, тим више вас, који не слушате чак Свето писмо и стално сте предати бригадама о овом [животу], лако може да захвати страст среброљубља.

Свети Николај Жички
У данашњи дан, браћо,
поставио је Спаситељ света
трпезу која се не диже!

У данашњи дан поставио је Спаситељ света трпезу која се не диже. У томе је слава овога дана. Ево има близу 2000 година како је он поставио ту трпезу, и још стоји постављена; нити се икад дигла нити ће се дићи до скончања времена. Чудеснија трпеза никада није била постављена од створења света, ни у Рају ни на земљи. Ни у Рају наши прародитељи нису видели тако чудесну трпезу, још мање потомци њихови изван Раја. У Рају је било дрво живота, од кога ко би јео имао би живот вечни. Адаму и Еви није било забрањено јести од тога дрвета, но они ипак нису јели од њега. Окусили су од забрањеног дрвета, но од дозвољеног дрвета живота од кога се вечно живи нису окусили. Када су пак згрешили и јели од забрањеног дрвета познања добра и зла, онда им је Бог забранио јести од дрвета живота, да не би као грешници вечно живели. То дрво живота усред Раја било је праслика Христа Господа.

У данашњи дан, браћо, поставио је

Спаситељ света трпезу која се не диже. На ту свету трпезу Своју ставио је јело, које Адам у Рају није јео, и које никад нико од људи није окусио од Адама до апостола. Поставио је Домаћин трпезу и ставио на њу право Дрво Живота. Поставио је Христос трпезу и ставио самога Себе за јело и пиће на трпезу.

Кад је Спаситељ света благословио на трпези Својој хлеб и вино, и рекао за хлеб: *примите, једите, ово је тијело моје*, хлеб је онога часа постао телом Његовим; и кад је рекао за чашу: *пијте из ње сви, ово је крв моја*, вино је онога часа постало крвљу Његовом. То се исто догађа и дан данас када свештеник на светој трпези Господњој благослови хлеб и вино. Не питај, како то свештеник може учинити? И Мојсије је некада у Мисиру претворио воду у крв. Уствари, није то Мојсеј учинио силом својом него Бог кроз Мојсеја. Тако и кроз свештеника Христова Бог Дух Свети дејствује на постављени хлеб и вино на светој трпези и чини од њих тело и крв Христову.

О, браћо моја, како је све чудесно што Створитељ наш твори! Колико је чудесна моћ Његова, љубав Његова чини нам се још чудеснија. По тој чудесној љубави Својој Он је као нежна мајка привио на прси Своје гладне синове човечје да их нахрани крвљу Својом. По тој чудесној љубави Својој Он је као здрави брат пренео Своју здраву крв на болесну браћу Своју. И ево кроз 19. векова Он то чини непрестано, и није Му се досадило; и чиниће до краја времена, и неће Му дотужити. Напротив, што год су људи гладнији и болеснији и грешнији и слабокрвнији, то Он с већом журбом и бригом нуди им Своју крв са Своје трпезе љубави, са свете трпезе Своје, која како се поставила никада се више није ни дигла ни испразнила.

Свети Јефрем Сирин Слово о страдањима Спаситеља

Приђимо са страхом, браћо, и не слушајмо просто све то што је Спаситељ претрпео ради нас. Приђимо сви, и са уздасима обливајмо своје тело сузама јер је Господ наш, Цар славе, предат смрти ради нас безбожних. Кад неко изненада чује за смрт вољеног сродника, или исто тако изненада види пред очима свог вољеног како лежи мртав, зар се неће променити у лицу, зар неће згаснути светлост његовог погледа? Тако се и јасно сунце, чим је с небеских висина угледало како се ругају Господу на крсту, променило у лицу, задржало зраке своје светлости: није могло да даље гледа како се ругају Господу, па се обукло у тугу и таму. Исто тако и Свети Дух, који је у Оцу, кад виде Сина љубљенога на крсту, раздрије завесу, тај украс храма, од врха до дна, и одмах се удаљи у облику голуба. Све твари биле су у страху и дрхтању када је страдао Спаситељ, небески Цар. А ми, грешни, ради којих је и предат Једини Бесмртни, још увек остајемо немарни. Смејемо се свакога дана кад чујемо за Спаситељева страдања и ругања која је поднео. Уживамо сваки дан, и сву своју бригу улажемо у украшавање својих одела. Кад је видело да су се Господу наругали, небеско сунце је претворило своју светлост у таму да бисмо се и ми, видевши то, на њега угледали. Ради тебе су се наругали Господу на крсту, а ти, жалостан, не престајеш да додајеш све

више украса на своје хаљине. И не дрхти твоје срце, не ужасава се твоја мисао, кад оно чује. Ради тебе безбожног Једини Безгрешни предат је смрти, ругањима, срамоћењу, а ти расејано слушаш све то. Целокупно разумно стадо треба да непрестано гледа у свог Пастира, и да га увек воли и поштује, јер је Он, бестрасни и пречисти, пострадао за своје стадо. Творцу треба угађати подвизима и свиме честитим, а не хвалисањем пропадљивим хаљинама, живљењем у раскоши, световним јелима. Приступимо са страхом, и имајмо увек пред очима Спаситељева страдања. Увек размишљајмо о Његовим страдањима. Јер ради нас је пострадао бестрасни Господ, ради нас је распет Једини Безгрешни. Чиме ћемо вратити за ово, браћо? Пазимо на себе саме, и не презиримо Његова страдања. Приступите сва децо Цркве, која сте откупљена часном и светом крвљу пречистог Господа.

Приступите, предаћемо се мислима о страдањима са сузама и уздасима, и своје мисли преиспуњавати страхопоштовањем, трепетно приступати размишљању, и сами себи говорити: „Ради нас, грешних, предат је смрти Христос, Спаситељ наш.“ Схвати, брате, шта значи ово што си чуо. Безгрешни Бог, Син Свевишњег, предат је ради тебе. Отвори своје срце, упознај тачно Његова страдања, и кажи у себи: „Безгрешни Бог на данашњи дан је предат, на данашњи дан је исмејан, на данашњи дан је наруган, на данашњи дан је ударан по образима, на данашњи дан је трпео шибање, на данашњи дан је носио венац од трња, на данашњи дан је распето небеско Јагње.“

Нека задрхти твоје срце, нека се ужасне твоја душа. Сваки дан лиј сузе док овако размишљаш о Господњим страдањима. Те сузе постају слатке, а душа која непрестано размишља о Христовим страдањима постаје светлија. Тако увек размишљај и плачи свакога дана, и благодари Господу за страдања која је претрпео ради тебе да би се на дан Његовог поновног доласка твоје сузе претвориле теби у хвалу и прославу пред судом.

Свети Епифаније Кипарски
Данас су вратари ада задрхтали
од страха чим су Њега видели!

На данашњи дан је засијало спасење онима који живе на земљи и онима који се од века налазе у аду; на данашњи дан је засијало спасење видљивом и невидљивом свету; двојак је данас Христов долазак, двојако устројство, двојако човекољубље, двојако силажење, а уједно и снисхођење, двоструко похођење људи: Бог долази с неба на земљу, а са земље у ад; врата ада се отварају: уснули од века, радујте се, и ви који седите у тами и смртној сени примите велику светлост! Господ је међу слугама, Бог је међу мртвима, живот је међу смртнима; невини је са кривцима, невечерња светлост је с онима који седе у тами и смртној сени! Међу заробљенима је ослободилац; Наднебески је међу онима који насељавају ад. Христос је на земљи, и ми смо поверовали; Христос је међу мртвима, сиђимо и ми с Њим у ад и погледајмо тајне које се тамо савршавају; разумејмо под земљом сакривена чудеса која чини скривени (Христос). Познајмо да је и онима у аду јављена блага вест. Па шта? Зар Бог, кад сиђе у ад, спасава све, без разлике? Не. Он и тамо спасава само оне који су поверовали. Јуче је Он јављао дела устројства, а данас владавине, јуче дела немоћи, а данас свемоћи, јуче човечија дела, а данас Божија дела; јуче је

Он био ударан по образима, а данас Божија светлост потреса адско обиталиште; јуче је био везиван, а данас сам везује тиранина нераздрешивим ланцима; јуче је био осуђиван, а данас дарује слободу осуђенима; јуче су га Пилатове слуге исмејавале, а данас су вратари ада задрхтали од страха чим су Њега видели.

Како се несместиви смешта у гроб? Како обитава у гробу Онај који је у Очевим недрима? Како улази на врата пећине Онај који отвара врата раја? Онај који није повредио врата девствености, разбија врата пакла? Како се ученицима јавио вратима затворени? Како је за људе отворио врата Царства небеског, а врата гроба и печате сачувао нетакнутим? Како се убраја у мртве који је међу мртвима слободан? Како се невечерња светлост јавља у мрачнима и сени смртној? Са каквом намером силази у ад? Можда иде да васпостави осуђеног Адама? Тачно, Он иде и проналази првосазданог, као изгубљену овцу; да, Бог и Евин Син иде да ослободи од страдања заробљеног Адама, и Еву, заробљену заједно с њим?

Похитајмо, дакле, да умом сиђемо у ад, да бисмо видели како је Он тамо својом силом одузео силу силном тиранину, и како је самом светлошћу, без оружја, разоружао бесмртне силе; како је разбио врата и отворио их крсним дрветом, како је погазио змију и обесио је за главу, срушио преграду, сместио трофеје непобедивости, умртвио смрт, иструлио трулежност и васпоставио човека у првобитно достојанство.

Васкрсава с Њим и у Њему сједињени Адам, васкрсава и Ева, и многа друга тела, у вери од века уснула, васкрсли су проповедајући тродневно васкрсење Господње, које ћемо и ми верујући дочекати, светло угледати и загрлити, радујући се с анђелима, светкујући с бестелеснима, и прослављајући Христа, који нас је васкрсао из пропадљивости и оживотворио.